

בין אחריות לחדשנות: העידן החדש של משפט ובינה מלאכותית

בפסק דין תקדימי, בית המשפט העליון מתווה את הדרך להתמודדות עם אתגר הבינה המלאכותית במערכת המשפט

הברית המורכבת בין טכנולוגיה לאחריות מקצועית

"מה ההבדל בין בורות לאדישות?" שאל פעם פרופסור בקורס לאתיקה משפטית. "אני לא יודע וזה לא מעניין אותי", השיב לעצמו בחיוך.

הבדיחה הזו מקבלת משמעות חדשה לאור פסק הדין התקדימי שניתן השבוע בבג"ץ, המתמודד עם אתגר שהופך מרכזי בעולם המשפט המודרני: איזון בין חדשנות טכנולוגית לאחריות מקצועית. במרכז פסק הדין של השופטת גילה כנפי-שטייניץ ניצבת עורכת דין שהסתמכה על אסמכתאות בדויות שיצר כלי בינה מלאכותית – מקרה שמדגים את הסכנות הטמונות בשימוש לא מושכל בטכנולוגיה חדשנית.

כשהאלגוריתם הופך למחוקק

"זהו רגע מכונן בממשק שבין טכנולוגיה למשפט", מסביר לפידות וינברגר, מנהל [המכון למשפט ובינה מלאכותית](#). "האירוע מדגים את תופעת ההזיות (Hallucination) או 'הזיות הבינה המלאכותית', כפי שכינתה אותה השופטת כנפי-שטייניץ – היכולת של מודלי AI ליצור מידע משכנע שנראה אמין אך אינו קיים במציאות."

פסק הדין מתאר כיצד עורכת דין הגישה עתירה לבג"ץ שהתבססה על 36 פסקי דין, כאשר חלק ניכר מהם היו פיקטיביים לחלוטין, כולל ציטוטים שלא היו ולא נבראו. עורכת הדין הודתה כי הסתמכה על "אתר שהומלץ לה על ידי קולגות" מבלי לבדוק את אמיתות המידע.

"זה בדיוק הסיכון שאנו מזהירים מפניו בהכשרות שלנו", מוסיף וינברגר. "היכולת של AI ליצור תוכן משכנע מפתה משתמשים להסתמך עליו ללא בדיקה מספקת, במיוחד בשדה המשפטי שבו הדיוק הוא קריטי."

מבט מאוזן: הפוטנציאל שלצד הסיכון

למרות הביקורת החריפה, פסק הדין מציג גישה מפתיעה ומאוזנת. השופטת כנפי-שטייניץ מדגישה: "אין בחומרת המעשה שלפנינו, ובחששות שהוא מעורר, כדי להעיב על שימושים ראויים שניתן לעשות בכלי בינה מלאכותית. אל לנו לשפוך את התינוק עם המים."

יתרה מכך, היא מרחיקה לכת באמירה כי "לא ירחק היום כי חובותיו של עורך הדין ישמיעו צורך להיעזר בכלים אלו."

"זוהי למעשה הכרה חשובה", מציין עו"ד אסף כהן צידון, המתמחה בדיני אינטרנט וקניין רוחני וחבר במכון למשפט ובינה מלאכותית. "בית המשפט העליון מכיר בכך ש-AI אינו רק כלי עזר אופציונלי, אלא עשוי להפוך

לחלק בלתי נפרד מהפרקטיקה המשפטית. זו בדיוק התפיסה שאנחנו מובילים במכון – לא השאלה 'האם' להשתמש בבינה מלאכותית, אלא 'כיצד' לעשות זאת באופן אחראי ומקצועי."

הדילמה המקצועית: בין בורות לאדישות

בחודשים האחרונים אנו עדים לתופעה מטרידה במסדרונות בתי המשפט – מהמצאת ציטוטים משפטיים ועד הסתמכות עיוורת על מידע לא מאומת. הכשלים הללו משקפים שתי גישות בעייתיות:

הבורות הקלאסית: עורכי דין שאינם טורחים ללמוד את הכלים החדשים ולהבין את מגבלותיהם.

האדישות המסוכנת: משפטנים המשתמשים בכלים טכנולוגיים בקלות ראש, ללא בקרה ובדיקה נאותה.

"הטכנולוגיה עצמה מרשימה", מסביר וינברגר. "כלי AI מתקדמים מסוגלים לנתח פסקי דין בשניות, לזהות תבניות מורכבות בפסיקה, ולהציע תובנות משפטיות מבוססות. אבל כמו סכין חדה, הערך שלהם תלוי במיומנות ובאחריות של המשתמש."

הדרך השלישית: סקרנות אחראית כמצפן מקצועי

במכון למשפט ובינה מלאכותית מקדמים גישה שלישית, שוינברגר מכנה "סקרנות אחראית" – הגישה המשלבת פתיחות לחדשנות עם מחויבות עמוקה לאתיקה מקצועית.

"אנחנו מכשירים מאות עורכי דין מדי שנה בגישה הזו", מספר וינברגר. "מלמדים אותם לא רק איך להשתמש בכלים, אלא גם איך לזהות את מגבלותיהם, כיצד לבקר את התוצרים שלהם, ואיך לשלב אותם בעבודה המשפטית באופן אחראי."

הגישה של סקרנות אחראית כוללת חמישה עקרונות מעשיים:

1. **הבנת הכלי** – לא רק הפעלה טכנית, אלא הבנה מעמיקה של מגבלות והטיות אפשריות.
2. **בדיקה קפדנית של תוצאות** – אימות עצמאי של כל מידע שמתקבל מ-AI.
3. **שימור שיקול דעת עצמאי** – הטכנולוגיה מסייעת, אך האחריות המקצועית נשארת בידי עורך הדין.
4. **התעדכנות מתמדת** – הכרת ההתפתחויות האחרונות בתחום והשלכותיהן האתיות.
5. **שקיפות מלאה** – יכולת להסביר כיצד התקבלו החלטות ומסקנות, גם כשנעזרים בכלים טכנולוגיים.

"[הקהילה המקצועית](#) שאנו מפעילים, המונה אלפי חברים, משמשת במה ללמידה הדדית וחלוקת תובנות בנושאים אלו", מוסיף עו"ד כהן צידון. "הניסיון המצטבר הזה מאפשר לנו לזהות כשלים ולפתח פרקטיקות מיטביות."

כיצד משלבים נכון בינה מלאכותית בעבודה המשפטית?

המכון למשפט ובינה מלאכותית פיתח מתודולוגיה סדורה לשילוב כלי AI בעבודה המשפטית, המבוססת על שלושה עקרונות:

1. **שילוב מדורג:** התחלה עם שימושים פשוטים יחסית (כמו ניסוח ראשוני או סיכום מסמכים) לפני מעבר לשימושים מורכבים יותר.

2. **בקרה רב-שכבתית:** יצירת מתודולוגיות בקרה וזיהוי אינטואיטיבי של מידע שגוי או לא מדויק.

3. **פיתוח אוריינות טכנולוגית:** הבנה מעמיקה של היכולות והמגבלות של כל כלי, כבסיס לשימוש אחראי.

"אנו מזהים שינוי בהתייחסות של הקהילה המשפטית לכלים אלה," מספר וינברגר. "בתחילת הדרך ראינו או התלהבות מופרזת או חשדנות קיצונית. היום, אנחנו רואים גישה מפוכחת יותר, המכירה בפוטנציאל לצד הסיכונים."

המשמעות הרחבה: מבט אל עתיד המקצוע המשפטי

פסק הדין של בג"ץ משתלב במגמה עולמית של התמודדות מערכות משפט עם אתגרי הבינה המלאכותית. נשיא בית המשפט העליון האמריקאי, ג'ון רוברטס, הקדיש את סיכום שנת 2023 של מערכת המשפט הפדרלית לעתיד הבינה המלאכותית בעולם המשפט, והתייחס לפוטנציאל הטמון בכלים אלה לסייע למתדיינים, לעורכי הדין ולשופטים.

"אנחנו ניצבים בפני פרדיגמה חדשה במקצוע המשפטי," מסכם וינברגר. "עורכי דין שלא ישכילו להבין את הטכנולוגיה ולהשתמש בה באופן אחראי, עלולים למצוא את עצמם נותרים מאחור מקצועית. מצד שני, אלו שיאמצו גישה של סקרנות אחראית, יגלו שהטכנולוגיה יכולה להעצים את היכולות המקצועיות שלהם באופן משמעותי."

המכון למשפט ובינה מלאכותית, באמצעות קורסים, הכשרות וליווי אישי למשרדים ולארגונים, ממשיך להוביל את הדרך לאימוץ אחראי של טכנולוגיות מתקדמות במקצוע המשפטי בישראל.

"העתיד שייך למי שיבין כי טכנולוגיה ואחריות מקצועית אינן סותרות זו את זו, אלא משלימות זו את זו," מסכם עו"ד כהן צידון. "זו בדיוק המשימה שהצבנו לעצמנו במכון – להכשיר את הדור הבא של משפטים לעולם שבו AI אינה איום, אלא הזדמנות להעלאת רמת המקצועיות."

המכון למשפט ובינה מלאכותית מציע מגוון קורסים, סדנאות והכשרות בתחום שילוב AI בעבודה המשפטית. לפרטים נוספים, ייעוץ אישי או הצטרפות לקהילה המקצועית, ניתן ליצור קשר עם המכון למשפט ובינה מלאכותית טלפון: 055-9619589 אימייל: lapidot@ai4law.co.il או לבקר באתר המכון: <https://www.ai4law.co.il>